

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610191 Torrakberget

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610191 Torrakberget

Kommun: Karlstad

Områdets totala areal: 67,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-06

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper som ska bevaras i området:

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara ett större naturskogsartat område där delar av skogen har pekats ut som naturtypen 9010 Taiga.

Motivering:

Torrakberget är ett större naturskogsartat område med förekomst av ett flertal rödlistade arter så som broktagel, norsk näverlav och lunglav vilka alla indikerar lång skoglig kontinuitet.

Prioriterade åtgärder:

För att nå gynnsamt bevarandetillstånd behöver naturtypen taiga utvecklas fritt. Enligt beslut och skötselplan för Naturreservatet Torrakberget skyddas den inre zonen av reservatet mot skogsbruk genom förbud mot detta. I den yttre zonen, där taiga och utvecklingsmark med målnaturtyp taiga förekommer, finns inget direkt förbud mot skogsbruk utan ett förbud att vidta någon form av

skogsbruksåtgärd utan föregående samråd med Karlstad kommun. För att uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd för den utpekade naturtypen taiga föreslås att den inre zonen, med gällande föreskrifter, utökas till de delar av reservatet som hyser naturtypen taiga eller utvecklingsmark med målnaturtyp taiga.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Torrakberget är beläget i norra delen av Karlstad kommun längs södra stranden av sjön Västra Örten, ca 8 km NV om Molkoms samhälle. Natura 2000-området är också naturreservat vars syfte är att bevara ett större sammanhängande naturskogsområde med förekomst av ett flertal rödlistade arter. Samma område är del av det större område som utpekats som riksintresse för naturvård (Örtensjöarna). Kring Örtensjöarna är landskapet kraftigt kuperat med ett flertal branta berg över 200 m.ö.h. Den dramatiska topografien förstärks av de flikiga och djupt nedskurna Örtensjöarna. Orsaken till de branta terrängformerna förklaras av berggrunden som domineras av hyperit. Torrakberget består emellertid av gnejs. Toppartiet ligger ovanför högsta kustlinjen som är tydligt utbildad i terrängen cirka 180 m.ö.h. Ovanför denna nivå växer tallskog på finkornig morän. Nedanför finns kalspolade hållmarker med mager hållmarkstallskog och ännu längre ner vidtar barrblandskogar. Tallskogen är i huvudsak över 200 år och den konstaterat äldsta tallen var vid reservatsbildningen (1994) 380 år gammal. I områdets nordöstra del finns senvuxna granar, gott om död ved och de rödlistade arterna broktagel, norsk näverlav och lunglav som alla indikerar höga naturvärden kopplade bland annat till lång skoglig kontinuitet och hög och jämn luftfuktighet. Berget är svårtillgängligt genom att det omges av branter och branta sluttningar. I norr gränsar berget till sjön. En enklare stig och informationstavla finns i området.

Vad kan påverka negativt

Se negativ påverkan för naturtypen taiga.

Bevarandeåtgärder

Se bevarandeåtgärder för naturtypen taiga.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

Areal: 45,63 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon till övervägande del på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment, men även skogar på basisk och näringsrik mark kan ingå. Skogen innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Taigan förekommer i två större områden som bryts av icke Natura-naturtyp.

För att den ingående naturtypen 9010 Taiga ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Förekomst av naturliga störningar så som brand, stormfällningar, översvämningar och insektsangrepp.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 45,63 ha. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogens dynamik och struktur ska även påverkas av naturliga störningar så som stormfällningar, brand, översvämningar och insektsangrepp. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar ska vara riklig. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter som gynnas av skoglig kontinuitet ska förekomma tämligen allmänt.

Negativ påverkan

Hela Natura 2000-området omfattas av naturreservat. Flera av de hot som beskrivs nedan regleras genom beslut och skötselplan för Naturreservatet Torrakberget.

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Avverkning i olika former som reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar hydrologi och lokalklimat i områden med denna naturtyp.
- Brist på dynamiska krafter som brand, ras och översvämning.
- Produktionshöjande åtgärder som gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Konkurrens från främmande trädslag.
- Exploatering av området i olika former.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar som kan isolera organismpopulationer.
- Betestryck från klövvilt som kan påverka lövträdsföryngringen.
- Nedfall av kväveföreningar med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Länsstyrelsen har beslutat om utvidgat strandskydd mellan västra Örten och Natura 2000-områdets gräns enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Beslutade föreskrifter och skötselplan för Naturreservatet Torrakberget. Hela Natura 2000-området omfattas av skydd som naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Utvidgat strandskydd mellan sjön Västra Örten och Natura 2000-området enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.

Övriga bevarandeåtgärder:

För att nå gynnsamt bevarandetillstånd behöver naturtypen taiga utvecklas fritt. Enligt beslut och skötselplan för Naturreservatet Torrakberget skyddas den inre zonen av reservatet mot skogsbruk genom förbud mot detta. I den yttre zonen, där taiga och utvecklingsmark med målnaturtyp taiga förekommer, finns inget direkt förbud mot skogsbruk utan ett förbud att vidta någon form av skogsbruksåtgärd utan föregående samråd med Karlstad kommun. För att uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd för den utpekade naturtypen taiga föreslås att den inre zonen, med gällande föreskrifter, utökas till de delar av reservatet som hyser

naturtypen taiga eller utvecklingsmark med målnaturtyp taiga. De lavar som är knutna till skogen och som växer på bergets nordsida är bra exempel på arter som är känsliga för förändringar i närmiljön. Åtgärder som utförs utanför Natura 2000-områdets gränser kan påverka exempelvis områdets hydrologi och mikroklimat och därför är tillräcklig naturvårdshänsyn vid skogsbruk i anslutning till Natura 2000-områdets gräns av stor betydelse. En buffertzona mot Natura 2000-området skulle innebära bland annat att lavarnas krav på förhållanden som hög luftfuktighet och beskuggning från träd kan bibehållas.

Bevarandetillstånd

Vid en uppföljning som länsstyrelsen genomförde i Natura 2000-området 2016 återfanns de rödlistade arterna broktigel, norsk näverlav och lunglav varav den sista utgör typisk art för naturtypen taiga. De tre arterna har höga krav på livsmiljö och indikerar höga naturvärden bland annat kopplade till lång skoglig kontinuitet och hög och jämn luftfuktighet. Den nordöstra delen av området, där arterna hittades, hyser också gott om död ved och senvuxna granar. Övriga bestånd saknar för taigan typiska strukturer men under fri utveckling bedöms de kunna utveckla gynnsamt bevarandetillstånd. Sammantaget bedöms bevarandetillståndet som icke gynnsamt.

Utvecklingsmark

Delar av skogen i Natura 2000-området är utvecklingsmark med målnaturtypen 9010 Taiga, ca 14,4 ha.

Dokumentation

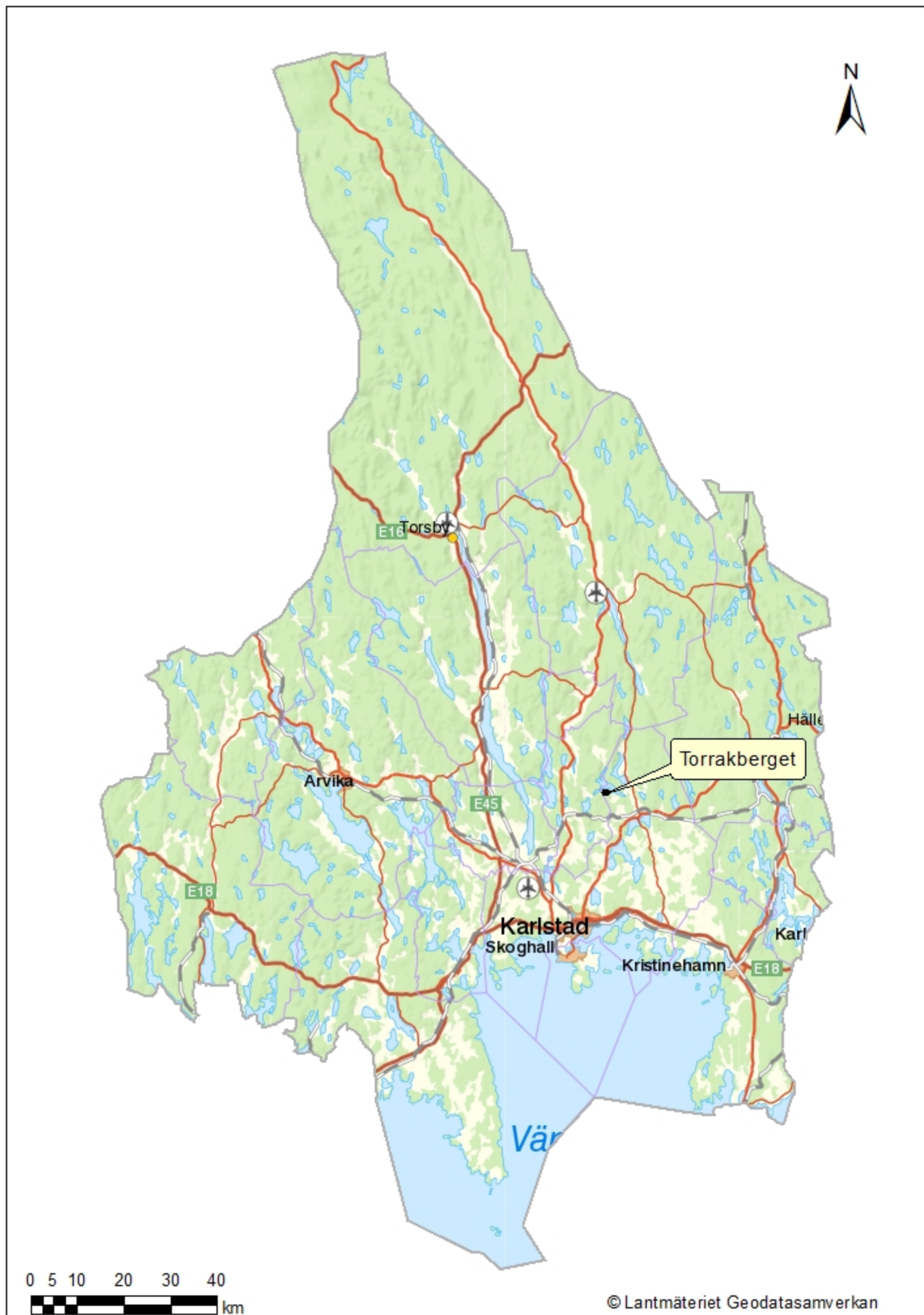
Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- Karlstad kommun. 1994. Beslut om bildande av naturreservatet Torrakberget. Beslut 1994-08-17.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610191 Torrakberget. Fastställd 2006-03-15.
- Naturvårdsverket. 2012. Art- och naturtypsvisa vägledningar. Naturtyp 9010 Taiga. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/ [2016-12-08].

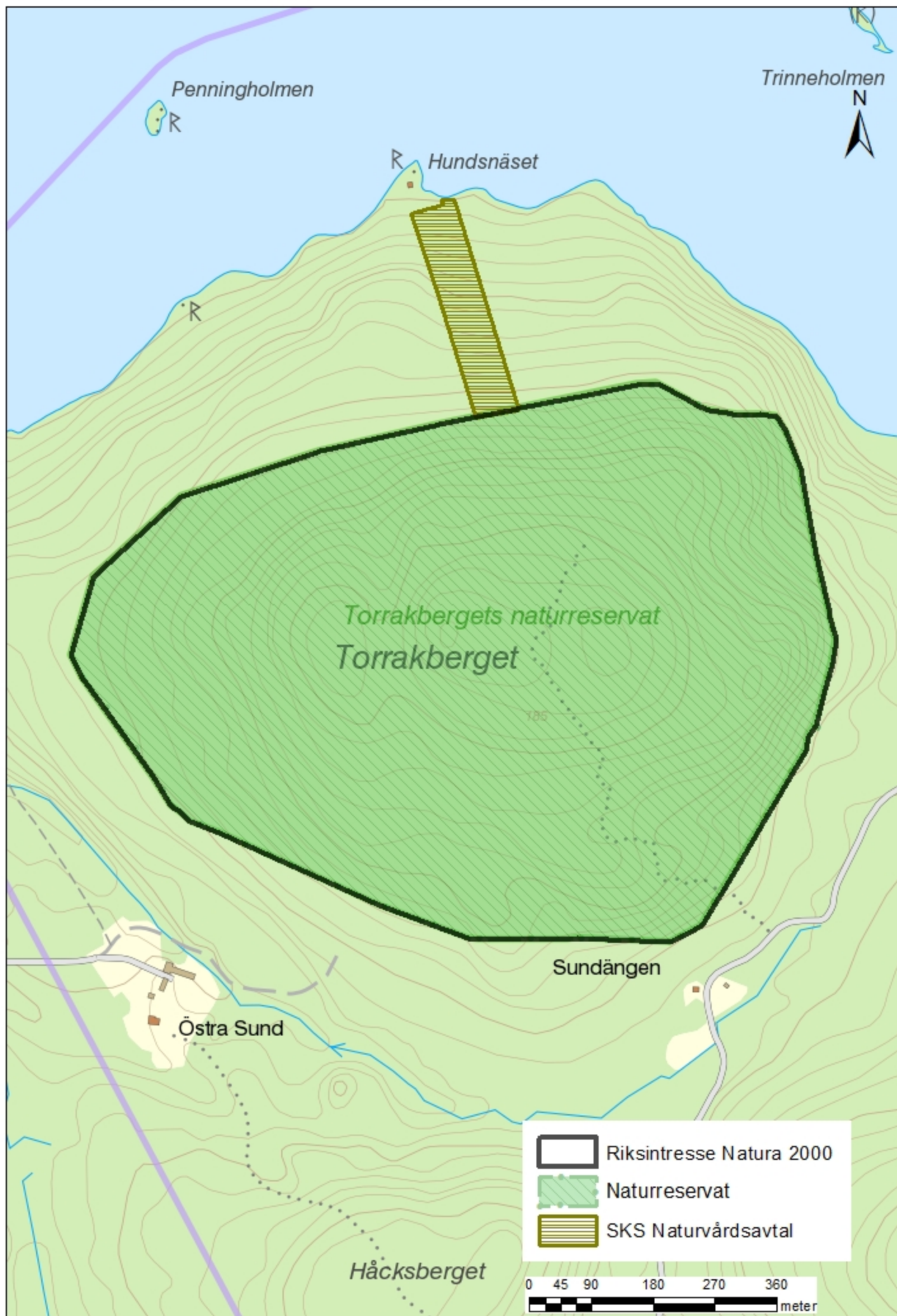
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Detaljkarta
3. Naturtypskarta

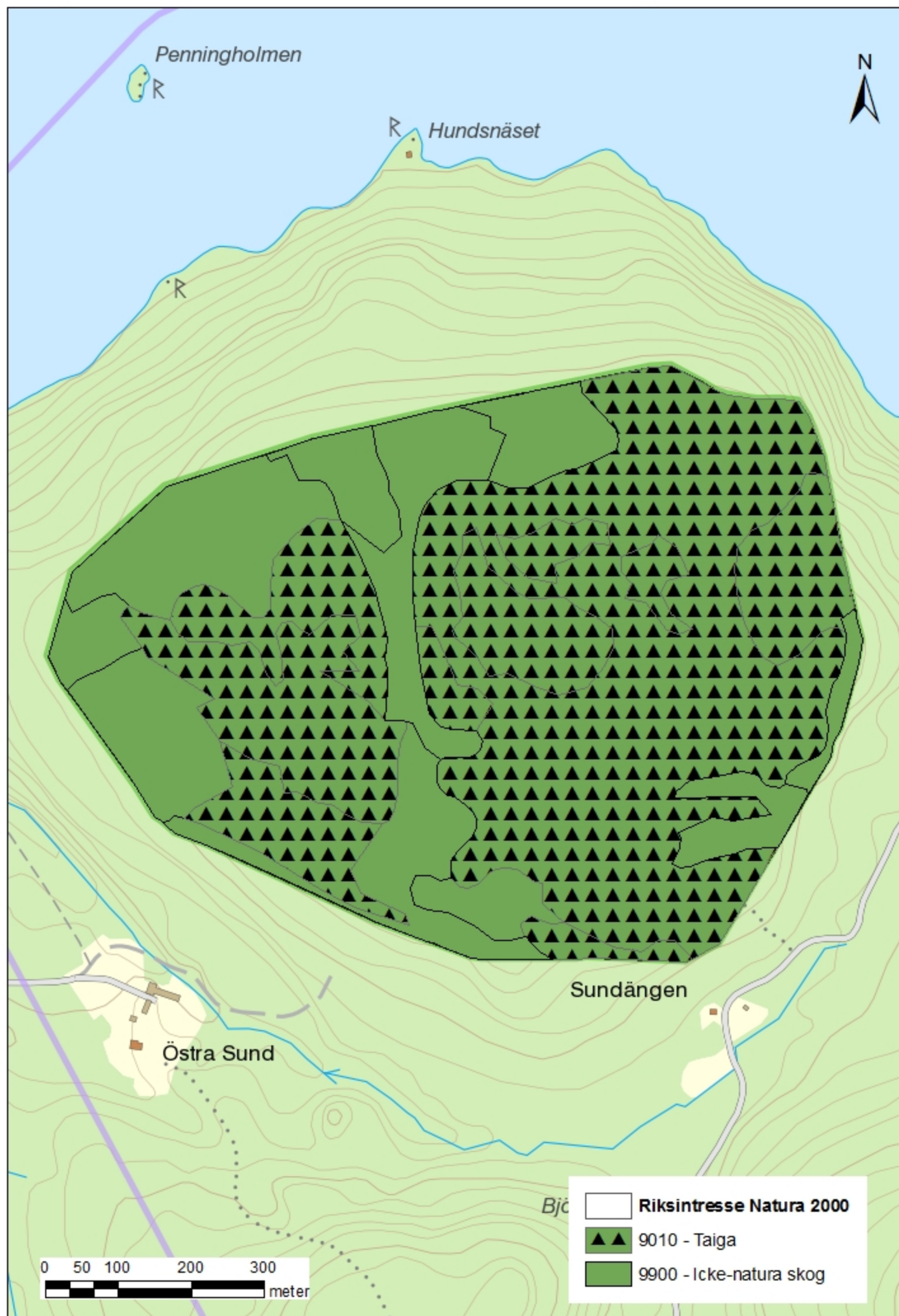
Bilaga 1. Översigtskarta med markering för Natura 2000-området Torrakberget

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Torrakberget

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland